

## Η ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΗΣ ΔΑΣΜΟΛΟΓΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ: Η ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ

Υπό

Στέλιου Δ. Κατρανίδη

Πανεπιστήμιο Μακεδονίας

### Abstract

The political economy of tariff protection attributes the erection of trade barriers to interest group activities and preferences of the electorates in conjunction with developmental ideologies on part of the politicians. Political decisions are explained by using economic theory. A regression analysis using nominal protection rates, calculated for the years 1970 and 1979, has a dependent variable to explain variations in the measured level of tariff protection. Certain industry characteristics are used as independent variables. The "economic self interest approach" has a certain explanatory power comparatively greater than all the formulations used, in order to test the workability of "social concern approach". However, including the capital-labor ratio in the first approach, improved the statistical quality of the estimated parameters slightly. Planned tariff rates, as opposed to the rates for imports of EC origin, with reference to the non EC imports, could also be explained by using the "economic self interest approach" extended, using the capital-labor ratio. (JEL F13 D72)

### 1. Εισαγωγή

Σκοπός της εργασίας είναι η διερεύνηση του καθεστώτος εξωτερικής προστασίας της ελληνικής μεταποίησης στις αρχές των δεκαετιών του '70 και του '80 όπως αυτή αποκρυσταλλώνεται στη διάρθρωση της δασμολογικής προστασίας των εισαγωγών βιομηχανικών προϊόντων, τόσο στο σύνολο τους όσο και με βάση τη διάκριση τους σε εισαγωγές από χώρες μέλη και μη μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Ε.Κ.).

Η τεκμηρίωση των μέτρων προστασίας βρίσκεται συχνά σ' ένα μεγάλο φάσμα επιχειρημάτων κανονιστικού χαρακτήρα με πιο βασικό αυτό της «νηπιακής βιομηχανίας» και εκείνο, ιδιαίτερα δημοφιλές σε συνθήκες οικονομικής κρίσης, της προστασίας για λόγους κοινωνικής ευαισθησίας κλάδων που

βρίσκονται σε διαδικασία συρρίκνωσης. Το γεγονός ωστόσο της ύπαρξης σημαντικών αποκλίσεων στο βαθμό προστασίας των επιμέρους κλάδων, καθώς και της εξαφάνισης ορισμένων με την ταυτόχρονη διατήρηση κάποιων άλλων με παρεμφερή προβλήματα διεθνούς ανταγωνιστικότητας, οδηγεί στη σκέψη ότι κάποιοι κλάδοι παρουσιάζουν μία «ειδική ικανότητα» να πετυχαίνουν ευνοϊκές γι' αυτούς προστατευτικές ρυθμίσεις, κάτι στο οποίο άλλοι κλάδοι εμφανίζονται σαφώς λιγότερο αποτελεσματικοί.

Αντικείμενο της παρούσας εργασίας αποτελεί η διερεύνηση του ερωτήματος σε ποιο βαθμό συγκεκριμένα κλαδικά διαρθρωτικά χαρακτηριστικά επηρεάζουν το ύψος και τη διάρθρωση της δασμολογικής προστασίας της ελληνικής μεταποίησης. Έτσι λοιπόν στη συνέχεια χρησιμοποιούμε κλαδικούς οικονομικούς δείκτες και με τη μέθοδο της πολλαπλής γραμμικής παλινδρόμησης προσπαθούμε να εξηγήσουμε τη λήψη πολιτικών αποφάσεων, όπως αυτών που αφορούν το ύψος των δασμών που επιβάλλεται στα προϊόντα των επιμέρους κλάδων της ελληνικής μεταποίησης (19 κλάδοι, διψήφιος κωδικός), τόσο στην πράξη, όσο και με βάση τα σχέδια και τις επιδιώξεις του Υπουργείου Οικονομικών, του αρμόδιου πολιτικού φορέα για τη χάραξη προστατευτικής πολιτικής.

Στη συνέχεια της εργασίας ακολουθούν τέσσερα ακόμη κεφάλαια. Στο πρώτο από αυτά συζητείται το θεωρητικό πλαίσιο της παρούσας ανάλυσης. Στο δεύτερο, γίνεται μία επισκόπηση των σημαντικότερων αποτελεσμάτων άλλων εργασιών παρεμφερούς αντικειμένου. Στο τρίτο, παρουσιάζεται το εμπειρικό υπόδειγμα καθώς και ορισμένα ζητήματα σχετικά με τους δείκτες που υπολογίστηκαν για την εκτίμηση του. Στο τέταρτο κεφάλαιο ακολουθεί συζήτηση των αποτελεσμάτων και η εργασία κλείνει με το πέμπτο κεφάλαιο όπου αναφέρονται τα κύρια συμπεράσματα.

## 2. Το Θεωρητικό Πλαίσιο

Όπως είναι γνωστό η παραδοσιακή οικονομική ανάλυση αντιμετωπίζει το κράτος ως εξωγενή παράγοντα του οικονομικού γίγνεσθαι επιτρέποντας έτσι μία σαφή διάκριση μεταξύ πολιτικών αποφάσεων και οικονομικών επιπτώσεων. Αντίθετα, η Πολιτική Οικονομία της Προστασίας εξηγεί την πολιτική συμπεριφορά και αντίστοιχα τη λήψη πολιτικών αποφάσεων με τη βοήθεια της οικονομικής θεωρίας (Becker, G. S., 1983 και Moore, M., D., 1990). Εν προκειμένω, θεωρείται ότι η λήψη μέτρων οικονομικής προστασίας γίνεται στα πλαίσια μίας αγοράς, όπου η πολιτική εξουσία με τη νομοθετική και την εκτελεστική της μορφή προσφέρει, ενώ το εκλογικό σώμα και τα διάφορα

οργανωμένα συμφέροντα (lobbies), ζητούν ή αντιτίθενται στην παροχή οικονομικής προστασίας, προσφέροντας για αντάλλαγμα την εκλογική, οικονομική κλπ. υποστήριξη τους. Η επιδίωξη του ατομικού συμφέροντος τόσο αυτών που ζητούν προστασία, όσο και εκείνων που έχουν τη δυνατότητα να την παράσχουν βρίσκεται στη βάση της λειτουργίας της εν λόγω αγοράς. Δύο κλασικές προσεγγίσεις της πολιτικής οικονομίας της δασμολογικής προστασίας βρίσκονται στις εργασίες των Baldwin, R., E., (1989) και Caves, R., E., (1976) ενώ μία πιό τεχνική προσέγγιση των παραγόντων που επηρεάζουν τη ζήτηση και προσφορά δασμολογικής προστασίας δίνει η εργασία των Anderson, K. και Baldwin, R., E., (1981). Μία επίσης συνεκτική παρουσίαση της υπάρχουσας βιβλιογραφίας μαζί με αναφορά σε εκτεταμένο αριθμό σχετικών εμπειρικών μελετών βρίσκεται στην εργασία του Ray, E., J., (1990).

Ακολουθώντας τον Baldwin, R., E., (1989) διακρίνουμε δύο βασικές προσεγγίσεις για την εξήγηση της οικονομικής προστασίας: *την προσέγγιση του ατομικού οικονομικού συμφέροντος* (the economic self interest approach) και *την προσέγγιση της κοινωνικής φροντίδας* (the social concerns approach).

Σύμφωνα με την προσέγγιση του *ατομικού οικονομικού συμφέροντος* ένα άτομο υποστηρίζει ή αντιτίθεται στη λήψη μέτρων οικονομικής προστασίας ανάλογα με το αν αυτή θα αυξήσει ή θα μειώσει το προσωπικό του εισόδημα. Το κατά πόσον η επιδίωξη αυτή θα στεφθεί από επιτυχία εξαρτάται από τρία βασικά ερωτήματα. Πρώτον, από το ύψος του οφέλους που θα προκύψει από τη θέσπιση υψηλότερης προστασίας. Δεύτερον, από το κόστος οργάνωσης για αποτελεσματική προβολή των σχετικών αιτημάτων. Τρίτον, από τις αντιδράσεις ή τις επιδοκίμασιες άλλων κοινωνικών ομάδων λόγω πιθανής επίτευξης των συγκεκριμένων αιτημάτων. Πιο συγκεκριμένα, το όφελος από επιπλέον προστασία διαφέρει ανάμεσα στους κλάδους ανάλογα με το μερίδιο της προστιθέμενης στο σύνολο της παραγόμενης αξίας. Η αύξηση του πλεονάσματος παραγωγού που θα προκύψει από την επιβολή υψηλότερου για παράδειγμα δασμού, θα είναι μεγαλύτερη σ' εκείνους τους κλάδους όπου το ποσοστό της προστιθέμενης αξίας στην συνολική αξία παραγωγής θα είναι σχετικά χαμηλό. (Ray, E. J., 1989). Από την άλλη μεριά το κόστος διεκδίκησης προστασίας, ή με άλλα λόγια το κόστος οργάνωσης της ομάδας (Olson M., 1965) για διεκδίκηση των επιδιώξεων της εξαρτάται από το μέγεθος της, την ενδοκλαδική της συγκέντρωση και τη διασπορά της σε γεωγραφικό επίπεδο. Σύμφωνα με τον Olson η παροχή οικονομικής προστασίας έχει τα χαρακτηριστικά δημόσιου αγαθού, καθότι κάποιος θα τύχουν των ωφελειών που θα προκύψουν από αυτήν, ανεξάρτητα από το αν έχουν συμμετάσχει στο κόστος διεκδίκησης της. Ως εκ τούτου ολιγομελείς, γεωγραφικά συγκεντρωμένες ομάδες, με μεγάλο μέσο μέ-

γεθος των επιμέρους μονάδων αναμένεται να είναι πιο αποτελεσματικές στη διεκδίκηση οικονομικής προστασίας. Όσον αφορά το επιχείρημα του πολυπληθούς της ομάδας καθώς και αυτό της γεωγραφικής συγκέντρωσης υποστηρίζεται ωστόσο από άλλους συγγραφείς (Caves, R. E., 1976) ότι πολυπληθείς, γεωγραφικά διασπαρμένες ομάδες είναι αποτελεσματικότερες στη διεκδίκηση των επιδιώξεων τους καθότι επηρεάζουν την εκλογή περισσότερων κοινοβουλευτικών αντιπροσώπων από ότι ολιγοπληθείς, γεωγραφικά συγκεντρωμένες ομάδες αν και από τις περισσότερες εμπειρικές εργασίες μια τέτοια άποψη δεν επαληθεύεται (Anderson, K., and Baldwin, R. E., 1981).

Η διεκδίκηση προστασίας από ένα κλάδο, είναι ωστόσο πιθανό να προκαλέσει την αντίδραση άλλων κοινωνικών ομάδων και κλάδων που θίγονται από αυτήν ως καταναλωτές των προϊόντων του, ή και την επιδοκιμασία ορισμένων άλλων, οι οποίοι αναμένουν οφέλη από την επέκταση των παραγωγικών δραστηριοτήτων του επιδιώκοντας την προστασία κλάδου (Almelung, T., 1989). Το μέγεθος των αντιδράσεων αυτών θα επηρεάσει την πολιτική εξουσία στις αποφάσεις της για προστατευτική πολιτική. Οι αποφάσεις αυτές θα ληφθούν ωστόσο μέσα στο γενικότερο πλαίσιο αντιλήψεων και ευρύτερων κοινωνικών επιλογών, όπως αυτές γίνονται αντιληπτές από το εκλογικό σώμα και εκφράζονται από την εκάστοτε κυβέρνηση στην προσπάθεια διατήρησης της στην εξουσία.

Στην σπουδαιότητα των αντιλήψεων αυτών επικεντρώνει την προσοχή της η προσέγγιση της κοινωνικής φροντίδας. Η βασική ιδέα αυτής της προσέγγισης είναι ότι η κυβέρνηση, στην προσπάθεια της για διαμόρφωση της εμπορικής πολιτικής ενδιαφέρεται για την ευημερία κάποιων κοινωνικών ομάδων καθώς και για την επίτευξη ορισμένων εθνικών στόχων (Baldwin, R. E., 1989). Η επιλογή συγκεκριμένων κοινωνικών ομάδων καθώς και η επιδίωξη επίτευξης κάποιων εθνικών στόχων οφείλεται στην ύπαρξη αντιλήψεων και επιθυμιών του εκλογικού σώματος, όπως η επιδίωξη συγκεκριμένης αναπτυξιακής πολιτικής, διατήρηση ή αλλαγή του υπάρχοντος προτύπου διανομής του εισοδήματος κλπ., η ικανοποίηση των οποίων θα βοηθήσει την εκλογή-επανεκλογή της παράταξης που τους επιδιώκει. Υποστηρίζεται ότι βιομηχανικοί κλάδοι με χαμηλό μέσο επίπεδο μισθών και σχετικά μεγάλο ποσοστό χρησιμοποίησης ανειδίκευτης εργασίας όπως οι κλάδοι της υφαντουργίας, ειδών δέρματος, επίπλων κλπ. απολαμβάνουν σχετικά υψηλή προστασία (Anderson, K., and Baldwin, R. E., 1987), ενώ σε άλλες περιπτώσεις η επιθυμία για άσκηση πολιτικής εκβιομηχάνισης, έχει ως αποτέλεσμα τη στήριξη κλάδων με υψηλή προστιθέμενη αξία ανά εργαζόμενο, υψηλούς ρυθμούς αύξησης του παραγόμενου προϊόντος κλπ. (Caves, R. E., 1976).

Από τη μέχρι τώρα παρουσίαση των δύο βασικών προσεγγίσεων για εξήγηση της διάρθρωσης της οικονομικής προστασίας προκύπτουν ορισμένα ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Πρώτον, πολλές από τις επιμέρους θέσεις των δύο προσεγγίσεων είναι μεταξύ τους αντιφατικές όπως για παράδειγμα η σημασία του ολιγομελούς της ομάδας στην προσέγγιση του ατομικού συμφέροντος. Επιπλέον, ενώ ένα συγκεκριμένο κλαδικό χαρακτηριστικό σύμφωνα με τη μία προσέγγιση αναμένεται να σχετίζεται θετικά με την ύπαρξη χαμηλής προστασίας, αν επιλέξουμε την άλλη προσέγγιση, το ίδιο χαρακτηριστικό ευνοεί την ύπαρξη υψηλής προστασίας. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση κλάδων με υψηλή παρελθούσα ανάπτυξη. Ενώ σύμφωνα με την προσέγγιση του ατομικού οικονομικού συμφέροντος αναπτυσσόμενοι κλάδοι δεν έχουν λόγο διεκδίκησης ιδιαίτερης προστασίας, στο βαθμό που επιδιώκεται συγκεκριμένο πρότυπο εκβιομηχάνισης η προστασία των κλάδων αυτών αναμένεται, σύμφωνα με την προσέγγιση της κοινωνικής φροντίδας, να είναι υψηλή. Δεύτερον, καμία από τις δύο προσεγγίσεις δεν είναι επαρκής για να εξηγήσει πλήρως την εμπορική πολιτική μιας χώρας. Είναι μάλλον παραδεκτό, ότι δεν υποστηρίζονται πάντα οι κλάδοι που έχουν από κοινωνική άποψη τη μεγαλύτερη ανάγκη. Από την άλλη μεριά η ιδιαίτερη στήριξη επιμέρους κλάδων δεν μπορεί να αγνοεί το υπάρχον πλαίσιο κοινωνικών αντιλήψεων και αξιών μια και η επανεκλογή των κυβερνήσεων, προϋποθέτει την αποδοχή τους από το ευρύτερο εκλογικό σώμα. Είναι επομένως κάθε φορά προς διερεύνηση ποια από τις δύο προσεγγίσεις έχει σφραγίσει τη διαμόρφωση της εμπορικής πολιτικής μιας χώρας, μια και όπως είδαμε στοιχεία και από τις δύο προσεγγίσεις μπορεί να έχουν επηρεάσει στον ένα ή τον άλλο βαθμό την πολιτική αυτή.

### 3. Αποτελέσματα Άλλων Εργασιών

Μία συνοπτική παρουσίαση των αποτελεσμάτων εργασιών με αντικείμενο τη διερεύνηση των προσδιοριστικών παραγόντων της διάρθρωσης της δασμολογικής προστασίας, βρίσκεται στις εργασίες των Anderson, K., and Baldwin, R., E., (1981) και του Almelung T., (1989). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της πρώτης εργασίας, η οποία συνοψίζει αποτελέσματα σχετικής εμπειρικής έρευνας για αναπτυσσόμενες βιομηχανικά χώρες (Αυστραλία, Βέλγιο, Καναδάς, Ιαπωνία, Ολλανδία, Σουηδία, Ηνωμένο Βασίλειο, ΗΠΑ και Δυτ. Γερμανία) επιβεβαιώνεται ότι:

- κλάδοι εντάσεως εργασίας, χαμηλού μέσου μισθού, χαμηλού ποσοστού προστιθέμενης αξίας στη συνολική αξία παραγωγής απολαμβάνουν συνήθως υψηλή δασμολογική προστασία.

- το ίδιο ισχύει για ολιγοπληθείς κλάδους με μεγάλο αριθμό απασχολουμένων
- το ίδιο ισχύει επίσης για κλάδους ανταγωνιζόμενους τις εισαγωγές, ενώ εξαγωγικοί κλάδοι απολαμβάνουν χαμηλότερη κατά κανόνα προστασία
- κλάδοι με υψηλό δείκτη περιφερειακής συγκέντρωσης προστατεύονται λιγότερο, κάτι που πιθανόν οφείλεται στο γεγονός ότι, παρά το χαμηλό κόστος οργάνωσης των ομάδων προώθησης των συμφερόντων των εν λόγω κλάδων, η φανερό στήριξη τους από την κυβερνητική πολιτική θα συνεπάγεται υψηλό για την κυβέρνηση πολιτικό κόστος. Μία άλλη εξήγηση θα μπορούσε να είναι αυτή του Caves, R., (1976) που αναφέραμε στο προηγούμενο κεφάλαιο, σχετικά με την ικανότητα διασπαρμένων κλάδων να επηρεάζουν την εκλογή περισσότερων κοινοβουλευτικών αντιπροσώπων.
- δεν υπάρχει στατιστικά σημαντική σχέση μεταξύ δεικτών παρελθούσας ανάπτυξης και ύψους δασμολογικής προστασίας, κάτι που αποδίδεται στο γεγονός ότι κλάδοι που αλλιώς θα είχαν υποστεί σημαντική συρρίκνωση, την απέφυγαν λόγω της παροχής κατάλληλης προστασίας, ή όπως σημειώνεται υπέστησαν τις χαμηλότερες δασμολογικές μειώσεις που κατέστησαν αναπόφευκτες λόγω της εφαρμογής αμοιβαίων-διεθνών υποχρεώσεων.

Η εργασία του Almelung, T., (1989) αναφέρεται σε εμπειρικά αποτελέσματα εργασιών σχετικών με τη διάρθρωση της δασμολογικής προστασίας σε οικονομικά αναπτυσσόμενες χώρες (Κορέα, Κολομβία, Ινδονησία, Φιλιππίνες, Μαλαισία, Μεξικό). Σύμφωνα με τα αποτελέσματα αυτά υπάρχει μία γενικά χαλαρή θετική σχέση μεταξύ δείκτη συγκέντρωσης και ύψους δασμολογικής προστασίας, σχέση η οποία είναι στατιστικά σημαντική στην περίπτωση μιας μόνο χώρας (Μαλαισία). Οι λοιπές μεταβλητές που αφορούν τις δυνατότητες των επιμέρους κλάδων για οργανωμένη και αποτελεσματική διεκδίκηση οικονομικής προστασίας δεν δίνουν στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα. Περισσότερο αξιόλογα είναι τα αποτελέσματα τα σχετικά με τους δείκτες της προσέγγισης «κοινωνικής φροντίδας», όπου οι δείκτες ανθρώπινου κεφαλαίου προς εργασία και έντασης έρευνας (R & D) παρουσιάζουν τα αναμενόμενα (θετικά) πρόσημα ως ένδειξη της ακολουθούμενης πολιτικής εκβιομηχάνισης στις χώρες αυτές.

Κοινό χαρακτηριστικό των εκτιμήσεων στις οποίες αναφερθήκαμε είναι η χαμηλή στατιστική τους ποιότητα. Η ερμηνευτική ικανότητα των παλινδρομήσεων που έχουν εκτιμηθεί για τις επιμέρους χώρες, και αυτό αφορά και τις δύο μελέτες στις οποίες αναφερθήκαμε, είναι χαμηλή. Οι συντελεστές πολλαπλού προσδιορισμού (adjusted  $R^2$ ) είναι στις περισσότερες των περιπτώσεων χαμηλότεροι του 0,4 ενώ οι τιμές της στατιστικής F συνήθως χαμηλότερες του 5. Ως

πιθανές εξηγήσεις μπορούν να αναφερθούν, η απευθείας εκτίμηση ανηγμένων ουσιαστικά εξισώσεων και όχι του αντιστοίχου —αγνώστου— υποδείγματος διαρθρωτικών εξισώσεων καθώς και προβλήματα εξειδίκευσης των επιμέρους εξισώσεων (Nicolaidis, P., 1986) με κυριότερο αυτό της αγνόησης των διακλαδικών σχέσεων της βιομηχανικής παραγωγής.

#### 4. Εμπειρικό Υπόδειγμα και Στατιστικές Εκτιμήσεις

Στην παράγραφο αυτή θα επιδιώξουμε τον προσδιορισμό των παραγόντων εκείνων που έχουν επηρεάσει τη διαμόρφωση της διακλαδικής διάρθρωσης της δασμολογικής προστασίας στην ελληνική μεταποίηση. Οι εξαρτημένες μεταβλητές που χρησιμοποιούμε στην παλινδρομική ανάλυση που ακολουθεί είναι τα ποσοστά ονομαστικής προστασίας για τα έτη 1970 και 1979 κατά βιομηχανικό κλάδο σε διψήφιο κωδικό όπως αυτά έχουν υπολογισθεί με βάση τα στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών (Στατιστική Δημοσίων Οικονομικών, διαφ. έτη) από τους Κάτσο, Γ. και Σπανάκη Ν. (1983). Η επιλογή των συγκεκριμένων ετών έγινε καθαρά για λόγους πληρότητας και καταλληλότητας των σχετικών στοιχείων. Ας σημειωθεί ωστόσο, ότι παρότι ο υπολογισμός δεικτών προστασίας ήταν δυνατόν να γίνει και για πιο πρόσφατα έτη, κάτι τέτοιο δεν επελέγη, καθότι μετά την ένταξη στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες η προστατευτική πολιτική υπήχθη, παρά τη χρήση μεταβατικών ρυθμίσεων, στις διατάξεις του προϋπάρχοντος Κοινού Εξωτερικού Δασμολογίου (Κ.Ε.Δ.). Για τον υπολογισμό των εξωγενών μεταβλητών χρησιμοποιήσαμε: τις Ετήσιες Έρευνες Βιομηχανίας της ΕΣΥΕ των ετών 1970 και 1979, τις Απογραφές Καταστημάτων Βιομηχανίας-Βιοτεχνίας ΕΣΥΕ των ετών 1969 και 1978 και τους Πίνακες Εισροών-Εκροών των Σκούντζου-Ματθαίου.

Στην επιλογή των ανεξάρτητων μεταβλητών ακολουθήσαμε την εξής διαδικασία. Σε ένα πρώτο βήμα εξετάσαμε την ερμηνευτική σημασία όλων εκείνων των παραγόντων που μέσα στα πλαίσια της προσέγγισης του ατομικού συμφέροντος επιδιώκουν την εξήγηση της διάρθρωσης της δασμολογικής προστασίας. Στη συνέχεια κάναμε το ίδιο όσον αφορά τη δεύτερη προσέγγιση, αυτή της κοινωνικής φροντίδας. Τέλος σε ένα τρίτο βήμα και για τους λόγους που αναφέραμε στο κλείσιμο του δεύτερου κεφαλαίου εξετάσαμε σε συνδυασμό παράγοντες της πρώτης και της δεύτερης προσέγγισης. Πριν προχωρήσουμε στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων ας σημειώσουμε ότι ο σχετικά μικρός αριθμός των παρατηρήσεων σε συνδυασμό με σημαντικές σε ορισμένες περιπτώσεις στατιστικές συσχετίσεις μεταξύ μερικών από τις ανεξάρτητες μεταβλητές, είχαν ως αποτέλεσμα τον αναγκαστικό αποκλεισμό από τις εξισώ-

σεις που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1 μεταβλητών που μεμονωμένα ή σε συνδυασμό με ορισμένες μεταβλητές παρουσιάζουν μια ορισμένη ερμηνευτική ικανότητα της διάρθρωσης της δασμολογικής προστασίας. Για το λόγο αυτό παρουσιάζουμε στον εν λόγω Πίνακα περισσότερες της μιας εξισώσεις.

Ως ανεξάρτητες μεταβλητές ανεξάρτητα από το γεγονός αν αυτές τελικά παρουσιάζονται στον Πίνακα 1, εξετάσαμε:

1. Δείκτη ενδοκλαδικής συγκέντρωσης (CR) που δίνει το μερίδιο των εργαζομένων σε επιχειρήσεις με περισσότερους από 50 απασχολούμενους στο σύνολο των απασχολούμενων στον κλάδο. Με βάση την επιχειρηματολογία που αναπτύξαμε στη συζήτηση για την προσέγγιση του ατομικού οικονομικού συμφέροντος η σχέση μεταξύ του ύψους της τιμής του δείκτη και του ύψους της δασμολογικής προστασίας αναμένεται να είναι θετική.
2. Δείκτη περιφερειακής συγκέντρωσης (RCR) που δίνει το λόγο των εργαζομένων σε επιχειρήσεις εγκατεστημένες στην τέως Περιφέρεια Διοικήσεως Πρωτεύουσας, στο σύνολο των εργαζομένων στον αντίστοιχο κλάδο σε εθνικό επίπεδο. Η σχέση του δείκτη με το ύψος του δασμού μπορεί να είναι αρνητική, σημαίνοντας με τον τρόπο αυτό θετική σχέση ανάμεσα στη γεωγραφική διασπορά του κλάδου και το ύψος του δασμού ή θετική κάτι που θα μπορούσε να εξηγηθεί με την αποτελεσματική συγκρότηση ομάδων συμφερόντων για απόσπαση ευνοϊκής για τον κλάδο δασμολογικής μεταχείρισης.
3. Δείκτη μέσου μεγέθους επιχείρησης (AVEST) ίσο με τον αριθμό των εργαζομένων ανά κατάσταση στον εκάστοτε κλάδο. Με το δείκτη αυτό θα ελεγχθεί η υπόθεση ότι μεγάλες επιχειρήσεις έχουν τη δυνατότητα να επηρεάζουν ευνοϊκά γι' αυτές μέτρα δασμολογικής προστασίας.
4. Δείκτη προστιθέμενης αξίας στο σύνολο της αξίας παραγωγής (VASH) ίσο με το πηλίκο της προστιθέμενης αξίας προς την αξία παραγωγής του κάθε κλάδου. Όπως υποστηρίξαμε προηγουμένως είναι λογικό να αναμένεται οι επιχειρήσεις που θα είχαν σχετικά μεγαλύτερο όφελος από τη θέσπιση υψηλών για το προϊόν που παράγουν δασμών, να προσπαθούν περισσότερο για την επίτευξη του στόχου τους. Έτσι λοιπόν αναμένεται να υπάρχει θετική σχέση ανάμεσα στην τιμή του δείκτη αυτού και στο ύψος της δασμολογικής προστασίας.
5. Δείκτη (FOR) ίσο με το λόγο της συνολικής ενδιάμεσης κατανάλωσης προς την τελική ζήτηση κάθε κλάδου προς την αξία παραγωγής του με βάση τη σχέση:



$$\text{FOR} = \frac{\sum_{j=1}^n X_{ij}}{X_i} \rightarrow \text{εκτός για } i=j$$

Η σχέση ανάμεσα στο ύψος του δασμού και στην τιμή το δείκτη αναμένεται να είναι αρνητική καθότι «ακριβές» λόγω δασμού εισροές θα συναντούν τις αντιδράσεις των άλλων κλάδων που τις χρησιμοποιούν στην παραγωγική διαδικασία.

6. Δείκτη (BAC) ίσο με το λόγο του συνόλου των ενδιάμεσων εισροών του κλάδου προς την αξία παραγωγής του, ήτοι

$$\text{BAC} = \frac{\sum_{i=1}^n X_j}{X_i} \rightarrow \text{εκτός για } i=j$$

Το ύψος του δείκτη αναμένεται να σχετίζεται θετικά καθότι η επίτευξη από τον εν λόγω κλάδο υψηλού δασμού θα έχει ευνοϊκές επιδράσεις και στους κλάδους από τους οποίους απορροφά εισροές, άρα οι τελευταίοι θα είχαν λόγους να ενισχύουν τις προσπάθειες του για απόσπαση ευνοϊκής σχετικά δασμολογικής προστασίας.

7. Δείκτη κεφαλαίου-εργασίας (CL) ίσο με το λόγο της ιπποδύναμης της εγκατεστημένης κατά κλάδο ισχύος προς τον αριθμό των απασχολούμενων σε αυτόν. Αν ισχύει η υπόθεση ότι πολλές κυβερνήσεις για λόγους είτε αποδοχής συγκεκριμένου αναπτυξιακού προτύπου —εν προκειμένω εκμετάλλευσης του σε αφθονία υπάρχοντος παραγωγικού συντελεστή-εργασία— είτε για λόγους κοινωνικής πολιτικής ενισχύουν περισσότερο μέσω της άσκησης προστατευτικής πολιτικής τους κλάδους εντάσεως εργασίας, τότε η σχέση μεταξύ της τιμής του λόγου αυτού και του ύψους του δασμού θα είναι αρνητική.
8. Δείκτη μερίδας της εργασίας στην προστιθέμενη αξία (LVA) ίσο με το λόγο της αμοιβής της εργασίας στη συνολική προστιθέμενη αξία του κλάδου. Τυχόν θετική σχέση θα επιβεβαιώσει αυτό που υποστηρίξαμε και προηγουμένως για ενίσχυση κυρίως των κλάδων με υψηλή συμμετοχή εργασίας στο σύνολο της παραγόμενης αξίας.
9. Δείκτη (SEMP) του μεριδίου των επ' αμοιβή απασχολούμενων στο σύνολο της απασχόλησης του κλάδου. Θετική σχέση μεταξύ της τιμής του δείκτη αυτού και του ύψους του δασμού να σημαίνει ότι η ασκούμενη δασμολογική πολιτική ευνοεί τους κλάδους που χαρακτηρίζονται κυρίως από μη οικογενειακού-εμπορευματικού χαρακτήρα επιχειρήσεις.

10. Μέσο μισθό ( $w$ ) ίσο με το λόγο της αμοιβής της εργασίας προς τον αριθμό των επ' αμοιβή απασχολούμενων σε κάθε κλάδο. Τυχόν θετική σχέση του δείκτη με το ύψος του δασμού θα πρέπει να ερμηνευθεί ως σχετικά ευνοϊκή υποστήριξη των κλάδων με χαμηλό μέσο μισθό.
11. Δείκτη προστιθέμενης αξίας ανά απασχολούμενο (VAE) ίση με το λόγο της προστιθέμενης αξίας του κλάδου προς τον αριθμό των απασχολούμενων σε αυτόν. Αν η ακολουθούμενη πολιτική επιδιώκει την ενίσχυση σχετικά σύγχρονων κλάδων, δηλ. κλάδων με υψηλή προστιθέμενη αξία ανά απασχολούμενο, τότε η σχέση του δείκτη με το ύψος του δασμού θα είναι θετική.

Ας σημειωθεί ότι οι μεταβλητές 1. έως 6. εκφράζουν την προσέγγιση του ατομικού οικονομικού συμφέροντος, ενώ οι 7. έως 11. αντιστοιχούν σε αυτήν της κοινωνικής φροντίδας. Ως βάση της ανάλυσης μας χρησιμοποιήσαμε την ανάλυση κατά διψήφιο κωδικό (κλάδοι 20 έως 39, εκτός του κλάδου 32-Πετρελαιοειδή).

Στη συνέχεια ασχολούμαστε με την εμπειρική διερεύνηση των υποθέσεων που διατυπώσαμε κατά τη διάρκεια της συζήτησης του θεωρητικού πλαισίου. Πιο συγκεκριμένα, σ' ένα πρώτο βήμα εξετάζουμε ποια από τις δύο προσεγγίσεις στις οποίες αναφερθήκαμε (προσέγγιση του ατομικού συμφέροντος, μεταβλητές 1. έως 6. και προσέγγιση της κοινωνικής φροντίδας, μεταβλητές 7. έως 11.) εξηγούν καλύτερα τη διάρθρωση της δασμολογικής προστασίας στα έτη 1970 και 1979, όπως αυτή εκφράζεται μέσω του δείκτη ονομαστικής προστασίας (NPR). Τα αποτελέσματα των εκτιμήσεων αυτών μαζί με αυτά ενός συνδυασμού των δύο προσεγγίσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 1.

Σε ένα δεύτερο βήμα (Πίνακας 2) χρησιμοποιούμε αντί της πιο πάνω εξαρτημένης μεταβλητής (NPR) τα ποσοστά των «σχεδιασθέντων» δασμών (planned tariff rates), όπως αυτά προκύπτουν από στοιχεία του Υπουργείου Οικονομικών (Kottis, G., 1990, ρ. 50). Τα στοιχεία αυτά επιτρέπουν τη διάκριση σε «σχεδιασθέντες» δασμούς για εισαγωγές από χώρες μέλη των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (Ε.Κ.) καθώς και για εισαγωγές από τον υπόλοιπο κόσμο. Ως εκ τούτου είναι δυνατή η διερεύνηση των παραγόντων που εξηγούν τη διάρθρωση της δασμολογικής προστασίας, όπως αυτή σχεδιάστηκε από το Υπουργείο Οικονομικών για τα έτη 1970 και 1984. Ταυτόχρονα δίνεται η δυνατότητα να εξετάσουμε αν η επίδραση των παραγόντων αυτών υπήρξε εντονότερη ή χαλαρότερη στον καθορισμό του ύψους των δασμών σε προϊόντα προερχόμενα από χώρες εντός ή εκτός των Ε.Κ. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιήσαμε μία ακόμη εξαρτημένη μεταβλητή, τη διαφορά των δύο δασμών για εισαγωγές προϊόντων προερχόμενες από χώρες μέλη και χώρες μη μέλη των Ε.Κ.

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του Πίνακα 1, εξίσωση (1), ο δείκτης της ενδοκλαδικής συγκέντρωσης (CR) και αυτός των διακλαδικών συνδέσεων προς τα εμπρός (FOR) εμφανίζουν τα αναμενόμενα πρόσημα. Ο συντελεστής ωστόσο (CR) εμφανίζεται στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας  $\alpha = 0,10$ , ενώ ο δείκτης (FOR) εμφανίζει στατιστική σημαντικότητα σε επίπεδο  $\alpha = 0.01$ . Ο διορθωμένος συντελεστής προσδιορισμού  $R^2$  ανέρχεται σε 0.36 και η στατιστική F σε 4.33. Η εξίσωση (2) εμφανίζει ως ερμηνευτικές μεταβλητές το δείκτη της προστιθέμενης αξίας στην αξία παραγωγής (VASH) και το δείκτη (FOR) οι οποίοι παρουσιάζουν τα αναμενόμενα πρόσημα. Μόνο ωστόσο ο δείκτης των κλαδικών διασυνδέσεων (FOR) είναι στατιστικά σημαντικός σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας  $\alpha = 0.05$ .

Στη συνέχεια επαναλάβουμε την ίδια διαδικασία —εξισώσεις (3) και (4)— για το 1979. Στην εξίσωση (3) όπου περιλάβαμε τις μεταβλητές (CR) και (FOR) η πρώτη δεν είναι στατιστικά σημαντική ενώ η επόμενη είναι σε επίπεδο στατιστικής σημαντικότητας 0.05, ενώ και οι δύο ωστόσο εμφανίζουν τα αναμενόμενα πρόσημα. Η εξίσωση (4) εμφανίζει ως σύνολο καλύτερη ερμηνευτική ικανότητα και στατιστική αξιοπιστία ( $R^2$ : 0.31, F: 5.03) από την εξίσωση (3), ενώ από τις περιληφθείσες σε αυτήν μεταβλητές (VASH) και (FOR) μόνο η πρώτη —δηλ. το ποσοστό της προστιθέμενης αξίας στην αξία παραγωγής—είναι στατιστικά σημαντική ( $\alpha = 0.05$ ), ενώ και οι δύο εμφανίζουν το αναμενόμενο πρόσημο.

Όλες οι προσπάθειες που κάναμε τόσο για το 1970 όσο και για το 1979, για να εξετάσουμε με βάση τους κατασκευασθέντες δείκτες την ερμηνευτική σημασία της προσέγγισης της «κοινωνικής φροντίδας» δεν απέδωσαν στοιχειωδώς ικανοποιητικά αποτελέσματα. Για το λόγο αυτό προχωρήσαμε στην εξέταση της ερμηνευτικής αξίας των μεταβλητών αυτών σε συνδυασμό με τις επιλεγμένες μεταβλητές της πρώτης προσέγγισης. Έτσι λοιπόν από όλες τις σχετικές μεταβλητές μόνον η προσθήκη του δείκτη κεφαλαίου-εργασίας (CL) όπως εμφανίζεται στις σχέσεις (5) και (6), προσθέτει σχετική ερμηνευτική αξία στις εξισώσεις που μέχρι τώρα εκτιμήσαμε για το 1979. Το αρνητικό πρόσημο του στατιστικά σημαντικού στις εν λόγω εξισώσεις (5) και (6) δείκτη (CL) πιστοποιεί σαφή αρνητική συσχέτιση μεταξύ του ύψους της ονομαστικής προστασίας (NPR) και του λόγου κεφαλαίου-εργασίας (CL) τόσο για το 1970 όσο και για το 1979.

Στον Πίνακα 2 εξετάζονται οι προσδιοριστικοί παράγοντες του ύψους των σχεδιασθέντων δασμών (planned tariffs) για εισαγωγές από χώρες εντός (PTRE) και εκτός των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (PTRN), καθώς και οι μεταξύ

τους διαφορές (DPTR) για τα έτη 1970 και 1984, με βάση τις μεταβλητές των σχέσεων (5) και (6) του προηγούμενου πίνακα. Ενώ οι συντελεστές όλων των ανεξάρτητων μεταβλητών όλων των εξισώσεων εμφανίζουν τα αναμενόμενα πρόσημα, τη χαμηλότερη στατιστική αξία έχουν οι εξισώσεις προσδιορισμού του ύψους των δασμών στις ανταλλαγές με τις χώρες μέλη των Ε.Κ. (1970:  $\bar{R}^2 = 0.16$ ,  $F = 2.16$  και 1984:  $\bar{R}^2 = 0.12$ ,  $F = 1.82$ ).

Καλύτερα αποτελέσματα δίνουν οι εξισώσεις εξήγησης της δασμολογικής προστασίας στις εισαγωγές από χώρες εκτός Ε.Κ. ενώ επίσης ικανοποιητικά είναι αυτά που αφορούν στην εξήγηση των διαφορών των δασμολογικών επιπέδων, ανάλογα με το εάν οι εισαγωγές αφορούσαν εισαγωγές από χώρες μέλη ή μη μέλη των Ε.Κ. (1970:  $\bar{R}^2 = 0.31$ ,  $F = 3.67$  και 1984:  $\bar{R}^2 = 0.58$ ,  $F = 9.33$ ). Ο δείκτης της περιφερειακής συγκέντρωσης (RCR) εμφανίζεται σημαντικός σε επίπεδο  $\alpha = 0.10$  στις εξισώσεις του ενδοκοινοτικού εμπορίου (1984) και γίνεται σημαντικός σε επίπεδο  $\alpha = 0.05$  όσον αφορά το εμπόριο με χώρες εκτός των Ε.Κ. και  $\alpha = 0.01$  στις εξισώσεις των διαφορών. Ο δείκτης ενδοκλαδικής συγκέντρωσης (CR) ενώ δεν είναι στατιστικά σημαντικός όσον αφορά την επίδρασή του στο ύψος των δασμών στις ανταλλαγές με χώρες-μέλη των Ε.Κ., γίνεται σημαντικός όσον αφορά το εμπόριο με τις τρίτες χώρες (1984) καθώς και τις διαφορές μεταξύ των επιπέδων δασμολογικής προστασίας, τόσο για το 1970 όσο και για το 1984.

Από τα στατιστικά αποτελέσματα στα οποία αναφερθήκαμε προκύπτουν οι εξής παρατηρήσεις:

Πρώτον, το ύψος του δείκτη ονομαστικής προστασίας (NPR) φαίνεται να επηρεάζεται θετικά από το δείκτη ενδοκλαδικής συγκέντρωσης (CR) και αρνητικά από το λόγο κεφαλαίου-εργασίας (CL) καθώς και από το δείκτη περιφερειακής συγκέντρωσης (RCR). Με άλλα λόγια, κλάδοι με ικανότητα οργάνωσης αποτελεσματικών ομάδων διεκδίκησης των συμφερόντων τους, εντάσεως εργασίας και σχετικά διασπαρμένοι στην επικράτεια ήταν ιδιαίτερα αποτελεσματικοί στην επίτευξη δασμολογικής προστασίας.

Δεύτερον, οι παράγοντες τους οποίους εξετάζουμε δεν παρέχουν ικανοποιητική ερμηνεία όσον αφορά τη διάρθρωση της σχεδιασθείσας δασμολογικής προστασίας στο εμπόριο με τις χώρες-μέλη των Ε.Κ. Οι συντελεστές των μεταβλητών εμφανίζουν τα αναμενόμενα πρόσημα, ωστόσο μόνον αυτοί της μεταβλητής της περιφερειακής συγκέντρωσης και εν μέρει αυτοί του δείκτη κεφαλαίου-εργασίας (CL) είναι στατιστικά σημαντικοί.

Τρίτον, η διάρθρωση της δασμολογικής προστασίας όσον αφορά τις συναλλαγές με χώρες εκτός των Ε.Κ. εξηγείται ικανοποιητικά, καθότι οι συντελεστές των μεταβλητών (CL) και (RCR) είναι στατιστικά σημαντικοί σε επίπεδο  $\alpha = 0.05$ , ενώ αυτός του δείκτη ενδοκλαδικής συγκέντρωσης (CR) μόνο για το 1970 δεν εμφανίζει στατιστικά σημαντική ερμηνευτική ικανότητα.

Τέταρτον, τα αποτελέσματα της εξίσωσης των διαφορών δείχνουν πως οι δείκτες (CR), (CL) και (RCR) εξηγούν ικανοποιητικά τις αποκλίσεις μεταξύ των σχεδιασθέντων δασμών για προϊόντα του ίδιου εκάστοτε κλάδου στις εισαγωγές από χώρες-μέλη και χώρες-μη μέλη των Ε.Κ. Οι αποκλίσεις αυτές ήταν τόσο μεγαλύτερες, όσο υψηλότερος ο δείκτης ενδοκλαδικής συγκέντρωσης (CR) και όσο χαμηλότεροι οι δείκτες κεφαλαίου-εργασίας (CL) και περιφερειακής συγκέντρωσης (RCR). Ας σημειωθεί ότι όλοι οι συντελεστές είναι στατιστικά σημαντικοί σε επίπεδα  $\alpha = 0.05$ .

## 5. Συμπεράσματα

Σύμφωνα με τα εμπειρικά αποτελέσματα της εργασίας φαίνεται, πως η προσέγγιση του «ατομικού οικονομικού συμφέροντος» (the economic self interest approach) εξηγεί σαφώς καλύτερα από αυτήν της «κοινωνικής φροντίδας» (the social concerns approach), τη διάρθρωση της δασμολογικής προστασίας των εισαγωγών βιομηχανικών προϊόντων.

Χαρακτηριστικές μεταβλητές της προσέγγισης αυτής όπως εκφράστηκαν με τους δείκτες της συμμετοχής της προστιθέμενης αξίας στη συνολική παραγόμενη αξία του κλάδου, των διακλαδικών συνδέσεων προς τα μπρος της υψηλής ενδοκλαδικής και της χαμηλής περιφερειακής συγκέντρωσης, δείχνουν πως:

*Πρώτον*, κλάδοι με υψηλό δείκτη κλαδικής συγκέντρωσης, δηλ. κλάδοι καλύτερα οργανωμένοι και σχετικά αποτελεσματικοί, με βάση όσα αναπτύξαμε στο θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας, πετυχαίνουν στη διεκδίκηση προστασίας πράγματι σχετικά υψηλούς δασμούς. Από την άλλη μεριά η σχετική αποκέντρωση τους σε περιφερειακό επίπεδο φαίνεται να βοηθά τις επιδιώξεις αυτές.

*Δεύτερον*, η μη ύπαρξη ισχυρών διακλαδικών συνδέσεων προς τα μπρος, διευκολύνει τους κλάδους στη διεκδίκηση υψηλών δασμών καθότι μετριάξει τους λόγους οργάνωσης αντιτιθέμενων προς μία τέτοια εξέλιξη συμφερόντων. Οι τελικοί καταναλωτές, που ως γνωστόν αποτελούν τους κύριους καταναλω-

τές των προϊόντων τέτοιων κλάδων, λόγω του πολυπληθούς της κοινωνικής τους ομάδας και της σχετικά μικρής συμμετοχής της επιπλέον —λόγω δασμού— δαπάνης στη συνολική τους δαπάνη, αδυνατούν να αντιταχθούν αποτελεσματικά.

*Τρίτον*, κλάδοι με μικρό ποσοστό προστιθέμενης αξίας, άρα και αναλογικά μεγαλύτερης επίπτωσης στο κέρδος του κεφαλαίου από ένα σχετικά υψηλό δασμό αποσπούν ευνοϊκότερη δασμολογική προστασία.

*Τέταρτον*, φαίνεται, πως επιδίωξη της δασμολογικής πολιτικής, αποτέλεσε η στήριξη κλάδων εντάσεως εργασίας. Ο λόγος κεφαλαίου-εργασίας, αποτέλεσε τη μοναδική μεταβλητή της προσέγγισης της κοινωνικής φροντίδας, που είχε κάποια επεξηγηματική δυνατότητα στη διάρθρωση της δασμολογικής προστασίας. Η συμβολή του ωστόσο ήταν περιορισμένη.

*Πέμπτον*, οι δείκτες της ενδοκλαδικής συγκέντρωσης (CR), της περιφερειακής συγκέντρωσης (RCR) και του λόγου κεφαλαίου-εργασίας (CL) εμφάνισαν μία σημαντική ικανότητα ερμηνείας του σχεδιασθέντος επιπέδου δασμών για εισαγωγές από χώρες εκτός Ε.Κ. τόσο για το 1970 όσο και για το 1984. Αντίθετα πολύ χαμηλότερη ερμηνευτική αξία είχαν, τόσο στο σύνολο τους, όσο και μεμονωμένα στην εξήγηση της σχεδιασθείσας από το Υπουργείο Οικονομικών δασμολογικής προστασίας και για τα δύο έτη (1970 και 1984) για εισαγωγές από χώρες μέλη των Ε.Κ. Φαίνεται λοιπόν πως οι διαμορφωμένες ομάδες συμφερόντων, αποδείχθηκαν, σύμφωνα με την ανάλυση που προηγήθηκε, περισσότερο αποτελεσματικές στη διεκδίκηση προστασίας εκεί όπου ανειλημμένες δεσμεύσεις της πολιτικής εξουσίας άφηναν μεγαλύτερο ελεύθερο χώρο για προνομιακή μεταχείριση ορισμένων κλάδων. Προφανώς τέτοιες δεσμεύσεις ήταν σαφώς λιγότερες έναντι τρίτων χωρών, μη μελών των Ε.Κ. παρά έναντι χωρών-μελών. Έναντι των τελευταίων, η αναγκαστική σταδιακή κατάργηση της δασμολογικής προστασίας στο ενδοκοινοτικό εμπόριο και οι σχετικά αυξημένες πιέσεις των κοινοτικών χωρών, συντέλεσαν στο σημαντικό περιορισμό της ελευθερίας κινήσεων της ελληνικής δασμολογικής πολιτικής. Αποτέλεσμα ήταν το επίπεδο των σχεδιασθέντων δασμών έναντι εισαγωγών από χώρες μέλη των Ε.Κ. να είχε υπαχθεί σε άλλους περιορισμούς μη δυνάμενους ερμηνείας μέσα στα πλαίσια ανάλυσης της παρούσας εργασίας.

## Παράρτημα

### ΠΙΝΑΚΑΣ 1

Στατιστικές Εκτιμήσεις, Προσδιοριστικοί Παράγοντες της Δασμολογικής Προστασίας (NPR) στο Σύνολο των Εισαγωγών

	1970		1979		1970	1979
	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)
Σταθερός όρος	63.77** (2.65)	87.32*** (2.70)	25.15*** (3.34)	36.97*** (4.09)	66.85*** (2.90)	25.92*** (3.81)
CR	67.30* (1.89)		9.39 (0.91)		145.75*** (2.87)	34.04** (2.56)
VASH		-98.75 (-1.29)		-57.70** (-2.41)		
FOR	-68.17*** (-3.26)	-45.26** (-2.08)	-11.37** (-2.22)	-7.19 (-1.46)		
CL					-5.18*** (-3.16)	-0.77*** (-3.03)
RCR	-44.50 (-1.12)	-23.57* (-1.78)			-93.53** (-2.18)	-38.95*** (-3.00)
R <sup>-2</sup>	0.36	0.24	0.25	0.31	0.34	0.38
F	4.33	3.86	3.03	5.03	4.10	4.73
n	19	19	19	19	19	19

### ΠΙΝΑΚΑΣ 2

Στατιστικές Εκτιμήσεις, Σχεδιασθέντες Δασμοί για Εισαγωγές με Χώρες Μέλη και μη Μέλη των Ε.Κ.

Εξαρτημένες Μεταβλητές	ΕΟΚ		Υπόλοιπος Κόσμος		Διαφορά	
	1970	1984	1970	1984	1970	1984
	PTRE	PTRE	PTRN	PTRN	DPTR	DPTR
Σταθερός όρος	49.59*** (4.36)	6.242*** (4.07)	57.65*** (5.16)	23.27*** (5.63)	8.06*** (4.57)	17.029*** (5.31)
CR	15.61 (0.67)	1.909 (0.64)	25.03 (1.09)	28.02 (3.48)	9.41** (2.60)	26.112*** (4.17)
CL	-1.39* (-1.84)	-0.0091 (-1.57)	-1.75** (-2.37)	-0.68*** (-4.37)	-0.36*** (-3.10)	-0.586*** (-4.87)
RCR	-42.11** (-2.14)	-6.384** (-2.18)	-48.31** (-2.49)	-26.79*** (-3.40)	-6.20** (-2.03)	-20.402*** (-3.33)
R <sup>-2</sup>	0.16	0.12	0.26	0.53	0.31	0.58
F	2.16	1.82	3.06	7.78	3.67	9.33
n	19	19	19	19	19	19

\*\*\* στατιστικά σημαντική για α: 0.01

\*\* στατιστικά σημαντική για α: 0.05

\* στατιστικά σημαντική για α: 0.10

## Βιβλιογραφία

- Almelung, T.*, The Determinants of Protection in Developing Countries: An Extended Interest-Group Approach. *Kyklos*, Vol. 42, 1989, pp. 515-532.
- Anderson, K. and R.E. Baldwin*, The Political Market for Protection in Industrial Countries: Empirical Evidence, World Bank Staff Working Paper no. 492, Washington D.C., 1981.
- Baldwin, R.E.*, The Political Economy of Trade Policy. *Journal of Economic Perspectives*, Vol. 3, No 4, Fall 1989, pp. 119-135.
- Becker, G. S.*, A Theory of Competition Among Pressure Groups for Political Influence. *The Quarterly Journal of Economics*, Vol. XCVIII, No 3, Aug. 1983, pp. 371-400.
- Caves, R.E.*, Economic Models of Political Choice: Canada's Tariff Structure, *Canadian Journal of Economics*, Vol. IX, No 2, May 1976, pp. 278-300.
- ΕΣΥΕ*, Απογραφή Βιομηχανίας - Βιοτεχνίας - Εμπορίου, Αθήνα, διάφορα έτη.
- ΕΣΥΕ*, Ετήσια Έρευνα Βιομηχανίας, Αθήνα, διάφορα έτη.
- Κότσος, Γ. και Σπανάκης, Ν.*, Βιομηχανική προστασία και ένταξη, Εκδ. ΚΕΠΕ, Αθήνα 1983.
- Kottis, G. C.*, Liberalizing Foreign Trade, The experience of Greece, World Bank Comparative Studies, Washington D.C., 1989.
- Moore, M. O.*, New Developments in the Political Economy of Protectionism, Imperfect Competition and Political Economy, Ed. (Carter, C. A. et. al.) Westview Press, Boulder-Colorado, 1990, pp. 143-167.
- Nicolaidis, Ph.*, Political Economy of Induced Distortions, *Aussenwirtschaft*, Vol. 41, 1986, pp. 497-510.
- Olson, M.*, The Logic of Collective Action: Public Goods and the Theory of Groups, Cambridge, Mass., 1965.
- Ray, E. J.*, Empirical Research on the Political Economy of Trade, Mimeo, Ohio State University, department of Economics, Columbus, June 1989.
- Ray, E. J.*, Empirical Research on the Political economy of Trade, Imperfect Competition and Political economy, Ed. (Carter, C. A. et. al.) Westview Press, Boulder-Colorado, 1990, pp. 175-214.
- Σκούντζος, Θ. Α., και Ματθαίου Γ. Σ.*, Πίνακες Εισροών-Εκροών της Ελληνικής Οικονομίας 1985-1977, Εκδ. ΚΕΠΕ, Αθήνα 1980.